

ВЕЛИКДЕН Е! ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Иван Мирчев

ПРОЛЕТ

В събудените клони
на утрото запяват
елени и пчели,
проблясват и се гонят
лъчи в пътеки прави,
нагоре, към орли.

Човешки образ има
полето със тревите
и кротките цветя;
усмихва се незримо
една душа, опита
от чар и красота.

Тя шепне думи сийни
и сянка не заплита
открития й глас,
тъй както нямат сянка
лазурът и звездите
и слънцето над нас.

Прехласната в почуди,
дали ще ме погледне
земята тоя ден -
да трепнат перуреди
в гората неизгледна
на моя дух смутен?

Земята в радост плува
край мене, безучастна -
земя без глас и слух.
Вий дълго ще жадувате,
уста на мойто щастие,
око на моя дух.

Пейо Яворов

ДОБРЕ ДОШЛА

Излез и погледни
какви прекрасни дни!
Сред клони разцъфтели
са птиците запели.
И всеки млад листец,
и всеки бял цветец
към слънцето нагоре
е чашчица разтворил!
По градове, села
добре си ни дошла,
зелена, свежа, росна,
ти, пролет цветоносна!

Асен Разцветников

ПРОЛЕТ

Пейат птички пъстрокрили,
тръпне свежият листак,
със чадър от синя свила
руса пролет шета пак.

Спира над горите гъсти,
спира сред полята тя
и разтваря с тънки пръсти
най-сънливите цветя.

Дига гугличка и трепка
в луда радост всеки цвят
и по пъстрите му клепки
топли капчици блестят.

Дамян Дамянов

ПАК УХАЕ НА ЦВЯТ, ПАК НА ПРОЛЕТ УХАЕ

Пак ухае на цвят, пак на пролет ухае.
Здрасти, свят-необят, сбран във малката стая!
Здрасти, кипнал, студен, умен, тъп и безумен!
Днеска целия ден ще те прави на думи.

Нощес цялата нощ пак над теб ще се блъскам—
От ръждив, грозен, лош - нов дано те излъскам.
Дано пак заблестииш чист, какъвто си всъщност —
Меч, излят от мечти, погрознял само външно.

Пак ухае на цвят, на живот пак ухае!
Добро утро, крилат, мигновен и безкраен
Ден под синия свод! Ден голям, добро утро!
Пък дано с теб, Живот, си го кажем и утре.

Светла Йорданова

ПРОЛЕТНА СВЕТЛИНА

Влажен от обич - дъждът люби росата,
пали надежди в облак - бяло памуче.
Луднала пролет топли двойно душата -
сладък спомен вали, за детско бърдуче...
Пролет- цветя, мек дъжд и зачеване.
Какво друго прилича на този сезон?
Седефени сенки, река, тихо гребане -
плувец на брега - диша брезов озон!

Стъпки в трева, тичат сенки - лисичета.
Песен извива - стене душа на китара.
Усмихва се изгрева - тръгват момичета,
приспали в косите си нощна премала!
Вървеж и летеж сбира трева със небе,
земята се къпе сред слънчеви обриви.
Аз на шейсет, но с душа на светло дете,
което още ще тича, след влюбени охлюви!

Гергана Стефанова

ПАЛИТРАТА НА ПРОЛЕТТА

Когато Бог е сътворявал света,
първо е създал Пролетта...
... Разтворени длани на младо момиче
и уханье на зюмбюл и свенливо кокиче.
Напъпила иглика в усмивка красива
и синец в очите на млада самодива.
Лазурна синева и млада избуяла трева.
Събудени сокове за живот и порив нов.
Приказна фея е дошла при нас
и в бяла одежда разпръсква красиви
напъпили и звънливи, безброй цветове,
във феерия розово-бяла
започва пролетния бал.
И всяка градина става пъстра картина
като от детска рисунка оживяла до нас.
За този празник изящен
ти трябва единствено истински сетива.
Поканен е всеки,
наистина всеки с добра човешка душа.

ТАНЬО КЛИСУРОВ (23.5.1944 - 29.3.2024)

ВЪЗМОЖЕН МОНОЛОГ

НА ЯВОРОВ В АНХИАЛО

Човек на вътрешна земя съм аз.
Брегът не е за мен любов най-първа
и не издавам във всеобщия екстаз,
когато все пак някога го зърна.

Като с обелката на плод

се чувствам там,
а някой е изляз сърцевината.
Аз търся центъра,

аз искам същността,
за да достигна корените на нещата.

В тунела моят ум е вдъхновен,
напредва, пък макар и само с косъм.
Уверен е, че в бъдещ хубав ден
ще стигне отговора на въпроса:

защо живях, защо изпитвах страст,
защо се борих и защо умирам?
Човек на вътрешна земя съм аз,
земя - една частица от Всемира.

ДВЕ ПРЕМИЕРИ В МУЗЕЙ „ЛИТЕРАТУРНА СТАРА ЗАГОРА“

Преди Световния ден на поезията в Стара Загора в залата на Музея гостуваха двама творци на словото с новите си книги. На 13 март белетристът Николай Табаков представи новия си роман „Концерт за жаби и оркестър в ми бемол мажор“. Той беше приветстван от директора на музея Иван Матев. Проведе се интересен и пълноценен разговор с присъстващите за литературата, за живота и предизвикателствата на времето, в което живеем.

На 20 март поетесата Пепя Атанасова представи две нови поетични книги :”Две глътки кураж” и „Най-тъмно е преди да разсъмне“. Авторката изнесе външуващ рецитал. Старозагорските ценители на поезията зададоха интересни въпроси и споделиха свои виждания за поезията.

Водещ на двете събития
беше писателят
Йордан Атанасов.

НЕДЕЛЧО ГАНЕВ (4.6.1944 - 19.7.2023)

ДВЕ ПАРОЛИ И... СБОГОМ

На Неделчо Ганев

Каква шибана, скапана събота,
какъв гаден и мрачен следобед:
февруарски дъжд -

озъбен,
стари истини, спомен беззлюбен...

Обикаляхме дълго квартала
за кафе и размдумка отново...
Кафенета затворени.

Жалко.
Но защо ли отбягва ни словото?

Две пароли

успяхме в дъжда да си кажем:
- «Токов удар» е книга-енигма!

И «Зелена фабрика», Пич -

ти със нея изригна!

Това беше! И чао! - за прощаване.

Макар че нямаме нужда от четки,
всеки поздрав

ни вдига в небето.

Там изчезват набързо

думи-кокетки.

И остават звездите на малко поети...

Каква шибана, скапана събота,
какъв гаден и

мрачен следобед.

И е тъпо, безкрайно е тъпо

без финал героичен

на Вагнерова опера...

Йордан Атанасов

Художник: Иван Бочев. По течението

ЛИТЕРАТУРНО
ЧЕТЕНЕ

На 9 април 2025 г. в Къща-музей „Гео Милев“ се проведе ПРОЛЕТЕН ЛИТЕРАТУРЕН САЛОН, организиран от Дружеството на писателите - Стара Загора. В литературното четене, водено от председателя на Дружеството Йордан Пеев, участваха: Йордан Атанасов, Ботьо Буков, Виолета Бончева, Керка Хубенова, Стефанка Мирчева, Маргарита Сапунджиева, Мина Иванова, Радка Баева, Георги Икономов, Искра Енева, Мария Недялкова, Мира Дочева, Живка Барова, Димитър Брацов, Румяна Николаева, Валентин Дончевски и др.

На снимката: Стефанка Мирчева - новоприет член на СБП, и водещият Йордан Пеев

Методи Джонев

НА РАЗБИРАЕМ БЪЛГАРСКИ

ви казвам –
ще плъзнат еднодневки
с актове за раждане
и с дипломи за вечно пребиваване,
във тъмното ще цъфне мрак
и мрак ще върже,
само виждащите нависоко
ще се спъват
в облаци и ще вещаят слънце,
което крадешком просветва
нощем.

ДА ПРОДЪЛЖИМ край

границите
на езика достоверен
и да отбележим в скоби
исторически,
че ако си дал назаем някому
брашно,
той трябва тъпкано
да ти го връща в трици.

Братовчедите са първи затова,
защото няма никога да станат
братя.

НАРОИХА СЕ едни такива
принцове –
еднакво голи и различно
огладнели,
ще ги познаете единствено
по чуждоплеменните им акценти
и републиканските препаски.

И ДО ДНЕС се разминаваме
с моя колумб –
той все с неговите си америки,
аз – с тъмните си индии.

ПОЕЗИЯТА – пестеливо езиче
в приказлива камбана.

ЕДИН ПОЕТ прегръщаше
бутилката така,
както се прегръща
Светото писание
и пише с несърчни песнопойци,
и пише за неприячни храмове,
където и до днес разгръщат
със усърдно разбиране
Евангелие по Биньо Иванов.

И ЛЯТОТО куково,
и овчарите праведни –
все им е на кавалите
и все им е на гегите,
че вълци пеят химни
край тлъсти кошари,
че храбри кучета
в гората се вглеждат,
че някой гризе от луната
и вие с агнешка мъка.

ТАКАВА тихост блика
от работещите кошери:
пчелите, съчинители на мед,
оспорват правото
на всичко друго да жужи
и само някой
ненадежден търтей
високо брани
справедливия си дял.

И НЯМА ВЪЛЦИ,
вълци няма,
навярно скоро няма и да има,
прелитат
над самотните шубраци
прегладнели бабички,
блестят
нащърбените им копита
и е пълно
със копнежи
по онези шапчици,
червените.

ДА ПРИМАМЯ
сто светулки
в двора си, но
на други сто места
ще бъде тъмно, много.

Димитър Казаков, рисунка

ТРЪГВАШ СИ –
решителна и бавна,
а под стъпките ти
никнат думи,
обратни на сбогом.

СЪМ в гората –
вея и премитам
костеливите пътеки,
насреща ми
не иде ни такъв народ,
ни никакъв (мале,
наведен да ме бе родила),
а аз какво:
от най-високата трибуна
на онемелите от глухост
борове
все надничам
как огнените мравки скачат
в студения казан
на самотата.

Из „Разминаване с Колумб“,
Методи Джонев,
ИК „Огледало“,
София, 2024.

Марина Матеева

КОГАТО НЮАНСИТЕ
СА БЕЗБРЕЖНИ

Авторът на книгата „Нюанси“ Мартен Калеев е добре познат на литературната публика с многоликото си присъствие в полето на художественото слово. Неговите „Нюанси“ обаче приковават вниманието на читателя по нов начин. В „Нюанси“ – те много цветни събдания и несбъдания са концентрирани в рамките на филигранни тристиции, прегърнати от великолепни графични изображения – фотоси и рисунки на известни и обичани автори, както и на самия Калеев. Неуловими и същевременно релефни са образите и мисовете, изрисувани в рамките на тези тристиции, устремени сякаш към докосване на не възможното, към откриване на неоткриваемото, към съпреживяване на недостижимото. Колкото и не типично да е за тази художествена форма, дори социалната тема присъства в „Нюанси“ – те – с точността на умел диагностик авторът напипва някои неизличими болки, които бележат днешния ден на България.

Изострената чувствителност на лирика го води към неочаквани съзрения и болезнени откровения, които се изписват над делничното и привидното. И неотменно, въпреки премрежения от са мотата поглед, се устремяват към красотата на този наш свят – отричана и жадувана, безмощна и всемогъща – която сме обречени да търсим и да откриваме въпреки всичко. Дори когато почти сме повярвали, че тя е непостижима.

„Нюанси“ на Мартен Калеев е артистична и изцяла книга. А понякога именно нюансите доминират и променят същността на емоцията, на образа и на възприятието. Понякога те са неизбежни, а когато ги доловим, стават безбрежни. Защото са еманация на същественото, което, както казва Малкият Принц, „се вижда само със сърцето“. Убедена съм, че българският читател заслужава тази книга. И че почти забравените стари обувки заслужават някой да им обуе нови пътища (виж стр. 13). А словото е в началото на всички пътища.

Здравей, Мартен!

С други думи – това е от най-доброто, което съм чел през последните три десетилетия от български автор. Не се учувам – ти си сред кохортата интелигентни писатели, така че това е обяснимо. Наскоро накарах сина ми да преведе (той знае японски, както и китайски) класически японски петостии. Пуснах ги в “Словото”, защото това е всъщност поетическата оригинална форма в онези поезия.

Хайку е импресивна експериментална форма, тя в същинския си вид е имала твърде прозаично предназначение, но сега е обхванала света като епидемия.

Ти си мислител и прозаик, и мисля, че това всъщност е продължение – или друга форма – на творчеството ти.

Много успешна!

А за нашата поетическа традиция – просто експеримент и то формален, който няма да се наложи в литературния ни процес. Но в случая, както е с теб, си е великолепен опит и проверка на дарбата. Така че продължавай, аз на твоето място бих помислил да ги събера в една книга – дори само като доказателство за безкрайните възможности на великия български език. А аз да помисля за една страница във вестника.

С братска прегръдка: Иван Есенски

Мартен Калеев

ХАЙКУ

На терасата
сутрин рано мама
пържи слънца.

Лулата на дядо
до портрета на баба
дими в душата ми.

Нощта отсина ми
от мрака си в чашата
да опитам вкуса ѝ.

Споменът открехна
прозореца на душата ми.
Разлетяха се изповеди.

Обещавах
да ме приласкаеш,
щом изчезна.

Гонех пеперуда.
Хванах само
глас от детството.

Зад пердето
вягърът ми прошепна:
- Ще намина пак!

За да те сътвори,
Господ взе от мен ребро,
взе ми акъла...

Небесен лист
в ефирна рокля
с твоята походка.

Нашата невинност
се разпада от допира
на състрадание.

Не прахосвай
моите погледи!
С тях си съвършена.

Смехът ти ме кара
да скоча в небето,
да донеса наръч комети.

Гледам те,
както врабче
спасителна троха.

Сънят
ме облича,
за да заспи.

Суетата
не маха с опашка,
а с език.

Нашият спомен
е въглен в съня ми.
Не догаря! Топли...

Страдаме
от взаимна
недостатъчност.

Вятърът
се сгушва в въгъла.
Завива се с вестник.

Има ли в Рая
пазачи
на бегълци?

Животът
нямаше откъде да мине –
прегази душата ми.

Стих.
Отсъствам от себе си!
Кратка елегия.

Разхождам вятъра.
Той се дърпа –
искал да разхожда
душата ми.

Дяволът
е станал Такъв, защото
няма майка.

Играем на сенки,
докато опитомяваме
призраци.

Облегнах се
върху надеждата.
Счуни се.

Моралът
и удоволствията
играят на жмичка.

Каква ли е
припяната песничка
на палача?

Край реката
на живота чакам
да ми пораснат хриле.

Гоня възрастта.
Тя най-високомерно
не се обръща.

На приятел
дарих му зеница.
Той – своя Троянски кон.

Епитафия:
Времето зад тази врата
не се затваря никога!

Из „Нюанси“, изд.
„Мегарит“, 2025

Книгата е спечелила
конкурс на МК по
програмата „Помощ за
книгата“, 2024.

ЗА НОВАТА КНИГА НА ИВАН Д. ХРИСТОВ

Иван Д. Христов съединява в себе си таланта на разказвач с аналитичния ум на литературния критик. Коя от двете половинки надскача другата, не мога категорично да определя, но родната атмосфера на разказите му винаги ме е привличала. Привличали са ме и колоритните му герои на българи, дълбоко свързани с родния дом и родното място, с чувството за дълг и смирение пред непредсказуемите сили на съдбата, предопределящи и житейските им пътища. Иван Д. Христов-разказвачът умее да се слива със същността на героите си, с преживяванията им, с емоционалната им нагласа и очакванията им за добруване.

Изострените сетива на бележиста от друга страна му дават възможност да се докосва до характерното в мисленето и поведението на своите събратя по перо, за чийто творчество пише. Да открие самородното, да го анализира и оцени като част от процесите, развиващи се в съвременната ни литература.

Неслучайно началото на творческия път на автора започва в две посоки – с малка разлика в годините. Издаването на първата му бележистична книга „Родопски апостоли“ и последвалата я след време „Литературни пристрастия“ показват нагласата му. Така и до днес Иван Д. Христов продължава да следва успешно двупосочния си творчески път.

В съдържанието на „Отражения от духовните пространства“ – разделено на две части, преминава тънка червена нишка, която е отражение на идейната задача на автора – любовта му към родното българско, към магичната Родопска планина, към литературата. Родопска планина авторът определя като „неотменима част от самия него“ и засвидетелства обичта си със заглавието на първата част на книгата – „С Родоп в сърцето“. В нея той включва рецензии и отзиви за творци и творби органично свързани с духа и величието на Родопска планина. Естествено е на първо място да споделите спомените си за големия Хайтов и онова, което го е накарало да го запази жив в паметта си. Следват размисли и оценки за творци на словото – повече или по-малко нашумели, но талантливи, родопчани по дух или принадлежност, посветили сътвореното на планината и нейните хора.

Примерно размислите му за Георги Пашев и „неговото художествено майсторство, съчетано с възрожденския му патриотизъм“; Димитър Златев – „синът на Тракия, свързал житейската си творческа сат биография с Родопите“; Васил Венински, „завладяващ с тънкия си психологизъм и интригуваща фабула“. И още няколко имена и произведения

Николай Табаков, поетът и разказвачът Йордан Атанасов, Емил Калъчев – далновидният изследовател на човешката душа, Мира Папо – любимка на автора, чийто разкази завладяват с нравствените си прозрения. И още няколко имена, които внасят собствена интонация в многогласния хор на днешната ни литература.

„Отражения от духовните пространства“ има определено (свое) място и свой принос в обогатяването на днешната литературна критика и реална оценка за сътвореното от творци (далеч от грачненето на псевдонисателството), съзидатели на родната съвременна художествена литература.

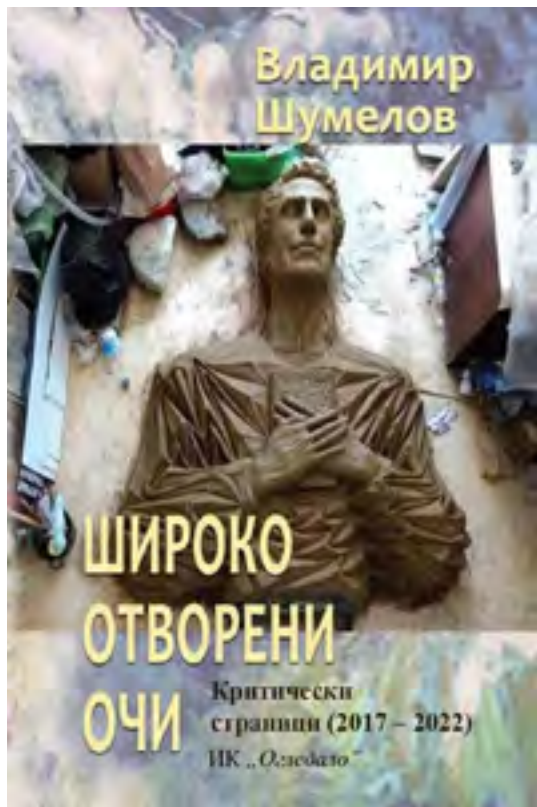
Благовеста Касабова

ДУМИ ЗА СБОРНИКА НА ВЛАДИМИР ШУМЕЛОВ „ШИРОКО ОТВОРЕНИ ОЧИ. КРИТИЧЕСКИ СТРАНИЦИ 2017-2022”

Сборникът с критически текстове на Владимир Шумелов „Широко отворени очи“ излиза по проект „Помощ за книгата“ на Министерството на културата за 2023 г. в ИК „Огледало“. Художник на корицата е Калин Николов, а редактор д-р Радка Пенчева. Разделен е на четири основни дяла: Критически страници (2017-2022); За дебютите от „Южна пролет“ 2020; Книги от Априловски награди – Габрово 2020 и Бургаска проза 2021. Представените книги в посочения период са само на български автори, като с пространни статии в първия раздел са удостоени 27 автори и книги, между които последните творби на Георги Господинов, Христо Добровинов, Кирил Попов, Данка Калчева, Мая Славова, Десислава Неделчева, Румен Стоянов, Николай Фенерски, Милка Иванова, Иван Тодоров, Николай Стефанов, Йордан Атанасов, Евелина Белчева, Радка Пенчева, Янислав Янков, Снежана Иванова, Светла Андреева и др.; дебютните книги от „Южна пролет“ са 22; от конкурса за габровските Априловски награди са 10, а от раздел Проза на Бургаския книжен преглед – 12. Общо книгите са общо 72.

В своя предговор към книгата „Широко отворени очи“, Владимир Шумелов поставя няколко много важни въпроса. Единият от тях, по мое мнение и най-същественият, е този за нуждата от литературна критика в съвременната литература. „Кому е нужно? Таралеж в гашите.“, пише Владо Шумелов. По негови наблюдения съвременната литература не изпитва нужда от критика. А там, където тя съществува, не е нито мерило, нито фактор за успеха на даден автор. Донякъде съм склонна да се съглася. Но само донякъде. Всеневестна тайна е, че в България всеки, който се е заел с писане, го прави не заради финансов аспект на това странично в повечето случаи занимание. Би било прекрасно, ако идеализираме този факт и кажем, че това е така, защото хората на писането слово считат труда си повече за призвание, отколкото като средство за изкарване на прехрана. С други думи пишат от чиста и неопетнена любов към самото писане. Истината обаче е, че за съжаление в страната ни професията писател е рядко, почти несъществуващо понятие. Каква мотивация би имал тогава един млад и неопитен автор да започне да се занимава с писане? Лично аз бих отговорила на този въпрос отново с цитат от Владимир Шумелов: „И досега мисля, че основната функция на литературата е да те кара да мислиш. На критиката – също.“ Да, истина е, че интернет и социалните мрежи в частност са препълнени с рецензенти, книжни блогъри, страници за писане, които промотират платени от издателства книги и автори, които благодарение на своя голям брой последователи се радват на продажби и читатели. В този ред на мисли функцията на литературната критика действително остава малко встрани. Но истината е, че що се отнася до качествена литература, съвременна или класическа, броят на продажбите никога не е бил показател за това дали една книга е добра. Между литературните критици и читателите винаги е съществувало едно разделение, което в последните години изглежда се засилва. Но нуждата от литературна критика винаги ще има.

Най-малкото защото тя, в самата си същност, никога не е била замислена, за да обслужва интересите на масовия читател, респективно купувач на книги. Напротив. Нейната роля е да задава и насочва пътя на нови автори, на будни и находчиви любители на книгите, на други литературни критици и ценители на писменото слово, като им дава нови начини

за възприятие на прочетеното и поставя така необходимото литературно сито с неговите по-високи критерии за бъдещи автори.

От всички роли, които Владимир Шумелов заема на българската литературна сцена и в частност на търновската, най-силно впечатление прави неговата неподправена жажда за споделеност в изкуството. Неговата всеотдайност към писането като един изграждащ, непрекъснат процес, неподвластен на поколенчески, жанрови, стилистични различия. Докато столичните писатели имат богат избор от културни средища, известни, уважавани имена в писателските и критическите среди и възможност за изява дори на най-младите автори, тук, в „дълбоката провинция“, както често обича да се изразява Владимир Шумелов, нещата стоят далеч по-различно. Именно затова той си е поставил нелеката задача да е медиатор между автора и бъдещите му читатели. Между представителите на новото, експериментално поколение млади творци и привържениците на класическия стил в писането. Тази негова широкопектърност във възприемането на книгите и техните автори е и основната причина сборникът на Владимир Шумелов да е толкова ценен. Личният му писателски опит, неговият богат диапазон от жанрови и тематични предпочитания в писането неизменно превръщат критическите му текстове в ориентир и критерий сред авторите, които той е сметнал за достатъчно добри, за да заслужат аналитичното му перо.

Сигурно ролята на литературната критика може и малко да се е променила с времето. Но нека не забравяме, че езикът е живо същество. Функцията му се променя и определя от новите течения в съвременния свят и новите разбирания. Литературата е неговото най-силно оръжие, а критиката – нейната двигателна сила. Социалните мрежи и дифритите измерват количеството, това е вярно. Но без непосилния труд на хора като Владо Шумелов, обещани „...“ срещу света на книгата, със сатър в една и морков/перо в другата си ръка“, бихме загубили своя аршин за измерване на истинския качествената литература, а заедно с него и смисъла от това да я търсим, четем и създаваме.

Данила Райчева

СВИДЕТЕЛСТВАТА НА БОРИС ДЕЛЧЕВ

Първият вариант на дневника на Борис Делчев от около 500 страници четох през септември 1995 г. Нанасях се в нова квартира и поглъщах тома на „Народна култура“, благославяйки изпълнителния директор на издателството Александър Донев за инициативата. Написах пространно ревию в „Литературен глас“, в което обрнях внимание на заслугите на съставителката и авторката на допълнителните бележки Марияна Фъркова. Сега държа в ръцете си пълното издание на дневника, чийто първи том, обхващащ периода 1939 – 1961, излезе в края на 2024 г. Логично е днес той да не предизвика този шум, който го имаше при появата му преди 3 десетилетия, когато и засегнатите не бяха малко, а и доста от обрисуваните персонажи – „класици“ на литературата ни и на тогавашния ни обществено – политически живот – бяха още живи. При внимателно четене на тома установих познатата ми атмосфера – активният вярващ и деен комунист е радостен от установяването на новата власт, иска да бъде активен съдник в литературата, да е честен и обективен и най – важното духовно свободен, да не изменя на принципите и възгледите си, но... Оказва се, че срещу Системата и Метода и той, Борис Делчев, борецът срещу фашизма, кондлагеристът, почитателят на френската култура, сътрудникът в отдел „Агитация и пропаганда“ на ЦК и редактор в официоза „Литературен фронт“, не може да се бори. Той е съгласен да бъде критикуван принципно, когато сам критикува, но неговите колеги от ранга на Пантелей Зарев въобще не подкрепят ентусиазма му. Затова е ударен два пъти – през 1947 г. за статията си в „Литфронт“, „Една година поезия“, след което е изведен от редакцията на 30 септември 1946 г. и пратен през 1949 – 1952 г. „на топло“ като културен аташе в Париж, след това обаче се оказва началник на кабинета на тогавашния ни президент Георги Дамьянов - от 14 февруари 1953 до 14 януари 1956 г. и независимо, че като напуска на 14 януари 1956 г., се чувства все едно се ражда за втори път, именно записките му в дневника от този период са най-сервилни и дразнещо официозни, като комунистическото нищожество Дамьянов е представено като символ на мъдростта, опита и далновидността в управлението. Идва и прословутата реч на Тодор Живков от 15 април 1963 г. „Не слушайте критици като Борис Делчев“, след която именитият ни критик се затваря в себе си, става мнителен и предпазлив и разбира, че за него място в оперативната критика няма. Насочва се към работа на фрагменти, миниатюри и мемоарни очерци, поминува като редактор в издателство „Български писател“ и съсредоточава вниманието си по воденето на своя дневник, който поддържа ревностно от 23 януари 1939 до 27 март 1987 г., съзнавайки ясно по думите на Тончо Жечев, че създава „документ на едно нелегално съзнание, на човек, който се чувства в подполне дори когато е на власт.“ Борис Делчев е

ярък пример за разочарован комунист – скептик, който типично по български вместо да емигрира или да пише и издава нелегална, „самиздатска“ литература, когато би бил много по – уязвим за властта, предпочита да създава дневник „за чекмеджето“. Някога позицията му ми изглеждаше укорима, сега си давам сметка, че дори и за подобен жест у нас се изисква кураж и характер. Логично е, след като не ти се дава възможност открито и честно да защитаваш своите позиции, да сториш това като пишеш човек, завършил право, върху белия лист, да свидетелстваш за историята, знаейки и очаквайки бъдещите поколения да се запознаят с писаното от теб и да го оценят адекватно и по достойнство.

Няма никакво съмнение, че оценките и характеристиките, които дава Делчев по различни аспекти от нашия културен и обществено-политически живот, са субективни и често пристрастни. При дневникови записки не може да бъде друго, не прави впечатление, че когато критикува недъзите на социализма – снабдяване, строителство на кооперации, липса на лекарства, груповщина, връзкачество, той е точен и обективен, но стигне ли до досега си с високото началство, оказвайки се в предверие на голямата власт – през 1953 – 1956 г. той изведнъж става прекалено сериозен, сервилен и гротесков тенденциозен. Иначе умело критикува грешките, слабостите и проявите на ниска култура и грандоманщина на фигури като Богомил Райнов, Андрей Гуляшк, Георги Караславов, Крум Кюлявков, Тодор Павлов, Камен Калчев, но ако погледнем безпристрастно на неговите констатации – отново се сблъскаме с превратни тълкувания и шокиращи изводи - намира постановката на „Чичовци“ на Методи Андонов от 1961г. за ужасна, не харесва „Иван Шишман“, 1961, на Камен Зидаров и Николай Люцканов, има възражения към играта на Стефан Генов, за него филмът „А бяхме млади“, 1961, е „несъмнен успех на нашето кино“, но възразява срещу „недостатъчната хуманитарна обосновка“! Същевременно ползва мотрисата на „народния регент“ Тодор Павлов и се умишлява на умението на „вожда и учителя на българския народ“ Георги Димитров ловко да борави с обществения ресурс и като истински дяло Мраз за нова година да прави откупка на картина на Георги Павлов за 100 000 лева или да подпомага вдовицата на писателя Андрей Райчев с 50 000 лева...

Той и като хроникьор на епохата, в която живее, е максимално откровен, желае да бъде човек на своето време и да действа съгласно изискванията на утрешния ден, но си остава пристрастен наблюдател на събитията, които текат покрай него и които само три години след смъртта му ще направят много рязък завои, започвайки ново летеброе, в което за повечето от героите в неговите записки просто няма да има нито място, а още пък по – малко и необходимост. А Делчев е можел да бъде свидетел на раждането на нашата изстрадана демокрация – ако е бил жив е щял да чества 80 годишен юбилей на 22 януари 1990 г.

Как ли е щял да се чувства в новите условия на разгорещени дебати и полемки, на яростно отричане на миналото и безпощадно критикуване на грешките от времето на соца?

Борислав Гърдев

Борис Делчев, „Дневник“, Том 1 (1939 – 1961), изд. „Недланд“, 2024 г., 411 стр, предговор и бележки Марияна Фъркова

Ахмет Емин Атасой

НЕДОРАЗУМЕНИЕ

казват, че май е най-чудният месец, защото украсява цялата природа и роденият през него е щастливец, избраник честит, белязан от Бога. Но като че ли аз бях изключение макар и да съм се родил през май, принадлежах на друго измерение, което предвещава фатален край. затуй не ме стопли никоя усмивка, не снувах нито един шастлив сън; вместо ехото сам си повтарях вика, защото бях гонен от чувство на боязнь. винаги съм се чувствал излишен – на големия свят нежелателния гост; не живях, а влачих живот безличен, като смазан от своята безтегловност. и тъй не разбрах в този живот отруден защо си нямах никого, освен Пегас? събата ли беше свидлива към мен или алчен благодарник се оказах аз?

о, Боже, поестите защо си отиват толкова рано (като всички забързани пътници на този свят) те може би не желаят да делят с нас по равно несподелените си страдания като брат с брат? по подобие на благотворители раздават себе си, пръскайки с голяма щедрост радостите си малки; забравят тревогите от бурните си душетърси, възнеми в чудните им стихове, убийствено кратки. тях не ги интересува дали ще бил интереса дали ще бъдат споменати някога от някои си в разкрасени похвални речи, дали ще бъдат рожените и смъртните им дати в списъка на щастливците, провъзгласени за вечни.

а аз, когато мисля, чувствам се някак странно от липсата им, останала като вечна рана в нас. о, Боже, поестите защо си отиват толкова рано (като всички забързани пътници на този свят) те може би не желаят да делят с нас по равно несподелените си страдания като брат с брат? по подобие на благотворители раздават себе си, пръскайки с голяма щедрост радостите си малки; забравят тревогите от бурните си душетърси, възнеми в чудните им стихове, убийствено кратки. тях не ги интересува дали ще бил интереса дали ще бъдат споменати някога от някои си в разкрасени похвални речи, дали ще бъдат рожените и смъртните им дати в списъка на щастливците, провъзгласени за вечни.

а аз, когато мисля, чувствам се някак странно от липсата им, останала като вечна рана в нас.

ТРЕВОЖНО ЧАКАНЕ

пак съм чакащ пътник на същата гара пак чакам поредния вечно бързаш влак; пак куп спомени навява чакалния стара от морето на времето без никакъв бряг. не броях годините, които ги съблякох като празнични дрехи, след всеки парад; може би бях подведен или заблуден яко, от мисълта, че чакането ме прави по-млад. аз винаги със същата възбуда посрещах влаковете, устремени

Александър Топалов, рисунка

гъстия мрак, и аз, целият разтреперан, си повтарям наум: „ех, дано този да не е моят последен влак!“

БЯЛА СОНАТА

от облаците бели, ниски навред бяло е навяляло; в бели рошли булчински се усмива всичко в бяло. бяло видение невидимо бели сънища е разпъляло; всичко, зримо и незримо, ослепително побеляло. полето е в бяло сияние, слънчище сред бяло е изгряло; лицето си с белота мне поточе от радост засияло. същинско бяло послание носят снежинки в изпревара; целите окъпани в лъчезарие като ноти на соната бяла. забравило злините тежки и черните мисли изпяло, сърцето ми, старешко, за бяла младост е запяло.

От стихосбирката „Решително време“, под печат в издателство „Български писател“. Книгата излиза по случай 65 години творческа дейност на Ахмет Емин Атасой.

Лъчезар СЕЛЯНСКИ

ВСЯКО НЕЩО

Светлее в гората зимният път,
завива и чезне в неизвестното.
И нито лъкатушеща следа от човек,
нито приглушена въздишка.
И само тук, съсем близо до мен,
сред искрящо слънчево петно,
вибира топла трапчинка в снега
от радостно пърхачи крила
на две целуващи се врабчета.
И нищо друго.
Нищо друго?
А тази зелено-бяла тишина?
А тази пълнота?
Светлее в душата ми зимният път.
Всяко нещо е на своето място.
Всяко нещо в този миг трепти –
зримо и незримо.
Всяко нещо си има име
и остава неназовимо
в щастливото си неведение
и в щедрата си свобода,
която е крехко стъбло от време
и безвреме.

ЛЕДЕНО

Ледена локва сред пътя.
Сънят на водата
е нарисувал през нощта
изцяло лице на момиче.
Само още една
невнимателна крачка
и чудото ще изчезне.
Остри ножове –
пукнатини ще откраднат
красотата на зимния ден,
ще я погубят в безброй
посоки до никъде...

Ти ли ме попита в тишината –
искряща вледенена струна, –
аз ли усетих остра болка
от крехкостта на чувствата?

БАЛКОН

Гасне небесносиноь цвете,
в гледжосана саксия,
в слънчевия си затвор.

Но ето, младa жена, захвърлила
с досада в пералната машина
тягостния дъх на гари и изневери,
излиза с пълна лейка на балкона.

Жена красива, до болка красива,
мълчаливо благославяща
спасителната тайна на живота.

ОТ ПРОЗОРЕЦА

Най-сетне угасна
бенгалският огън
на оксигена
от отсрещния еkleктичен,
все незавършен строеж.

Изчезнаха светулките.
Зачервено око на локва.
Лепкава мъгла пълзи,
обгръща всичко,
обладава го с упорито
непостоянство.
Дъждът е спрял.
Разбита желязна врата.
Крилата ѝ висят –
прострелян ангел.
Ръжда кърви.
Лабиринт от сиви стени.
И нито грамче звук.
И нито капка проблясък.
Без новини отникъде,
лутат се в него душите ни –
задълхани гончета,
преследващи в мъглата
поредната утопия.

ОТПЕЧАТЪЦИ ОТ ДУМИ

Отпечатъци от думи – черни йероглифи,
по олющената, напукана стена
на завещано на бурени и храсти,
на наркомани и деменция лятно кино.
Самотна птица
неспокойно потрепва с крила
кацнала на стръмно острие на сянка.
Лек вятрец си играе с посивялата
от скука покривка на масата
в сънливото курортно кафене.
Гледам безсмислено празната страница
на своя неизбежен бележник
и галя задрямалото слънце –
мъркаща котка в скута ми.

Художник: Иван Бочев, Мираз

БИСТРОТА

Отново тук
след последните акорди
на пролетния дъжд.
Приседнал на камък –
древен кораб, спуснал котва
до корена на земята –
гледам как времето потрепва,
скача крила на пеперуда,
в бледорозовото сияние
на шипковия цвят,
как пухче от глухарче
разпилява моя дъх – чак до
флотилията от облаци
с разпокъсани платна.
Събирам в шепи
бистротa от този миг.
Отново тук, заслушан
в нестихващата сърцевина
на тишината.

Кънчо

Великов

ЛИСТОПАД

Не вярвай
в хорските злини,
повярвай в полета на ятомо.
На слънчев лъч се облегни,
когато си отива лятото.

Когато си отива лятото,
потърсих твоите очи.
Видях – те къпеха се в лятото
на листопадните лъчи.

Във листопадните лъчи
душата ми пред теб застана.
Неземна музика звучи,
заръбва старата ми рана.

В оранжево небето е залято!
Дали е раят там и ада?
Когато си отива лятото –
ела със мен във листопада...

ПЕВЕЦ

Едно щурче под падналата шума,
съдбата си във музика изплака.
Аз сякаш слушах Моцарт, Бах и Шуман –
не бе концерт, а истински спектакъл.

То свиреше за черните си братя,
заспали вече под пръстта студена.
От тази тъжна есенна соната,
сърцето ми от болката простена...

За щурчо ще се моля цяла зима –
да оцелее звънката цигулка.
Душата да дочака топъл климат,
светулка да си вземе той, за булка.

ВРЕМЕ

Сняг. Побеляват покриви и хора,
дърветата чернеят без листа.
И над света тежи една умора
приспала вярата и мисълта.

Войни и всекидневни катастрофи,
ужрижени, безизразни лица.
Поетите с тревожните си строфи –
не спят, че те на Бога са деца.

Природо, майко, вразуми ни скоро,
на мислещите ти прииши крила.
Дано на Ной спасителния кораб
не се разбие в първата скала...

МИГОВЕ

Ти вече нямаш вяра в чудеса,
сега щастлива си без мен.
Без мен ще съмва твоят ден,
че нямах аз криле за твоите небеса.

И всичко, за което съм със теб мечтал,
потъва бавно в бездната на здрача.
Не търся милост и към мен не имай жал –
навярно няма в мъката да плача.

Ще спаням само мигове, когато
потъвах във очите ти небесни.
Те няма да се върнат пак обратно,
да бъдат струната за моите песни.

ИЗПОВЕД

Автор си във мен на светли чувства,
сливам се със теб във тих вечерен час.
Тайно аз жадувам твоите топли устни,
ерес ли е ненаситната ми страст?
Още си красива – няма ги сланиите,
фокусът на дните събираш във едно.
Алчен съм за този блясък на очите –
нека влива огън в младото вино.
Артистична си и останя такава –
нафора във поетичния канон.
Дума вярна, с клетва аз не съм ти давал –
истинните нямат нужда от закон!

КЪЩА

Стърчи самотна в мрака стара къща,
от тук не тръгва никой по света.
И никой тук не се завръща,
пристига само тъжна вечерта.
Ръждясал от години катинара
на входната врата все тъй виси...
Прогизнали стените се събарят,
а в нишите им там гнезвят оси.
Отдавна как стопаните ги няма,
изминаха в нерадост своя път.
Земята ги погълна в черна яма –
тя тъй погълща всяка мъртва плът.
Ще я съборят някой ден с машини
и други нова къща ще градят.
На тях животът също ще премине –
така цъфти и вехне всеки цвят.

СТАРИТЕ ПОЕТИ

Душите си изплакали в балади,
животът им отлитнал яко дим.
Отиват си поетите – не мисли,
един след друг, по път неумолим.

Обкичени със слава, непознати –
пред Словото, те всички са едни.
На плочите им, между двете дати
една и съща там, черта стои.

Съдби различни! В минали години
възпявали доброто във света.
Ерато в поетичните градини
засаждала цветя на любовта...

Поезията в тях е огън думнал
и всеки бил със стихове богат.
Оставили са строфа или дума,
да свети в паметта на този свят.

Боян Ангелов

ПАНТА РЕЙ

Между изваяни върби
шуми замислено река.
Върбите имат ли съдби?
Реката има ли ръка,
която да се вкамени
и да разбие она миг,
че всяко нещо се мени,
както е казал Хераклит.
Защото като остър плуг
ме приближава старостта,
защото като всеки друг
се ужасявам от смъртта,
ще мога ли като дете
да вляза в същата река –
реката всеки да сплете
и да е млада все така?

ГЕО МИЛЕВ

Само перлата на окото ми
оцеля...
Въргала се в пепелта
на безопасността обществена.
Не само
моята пепел е тук,
много станаха пепел,
в която проблясва, лъчи
окото ми стъклено,
„спечелено“ от войните
в защита на царството.
Как се забравят
полетата бойни
с гнездата картечни,
с бодливата тел,
с безчетните трупове безотчетни
край митичния Дойран?!
Като малък обичах
стрелбищата, точен бях,
априори като награда
стъклена перла избрах...
Сега
примляскава мазини кюфета
безопасността обществена,
ние мискет изстуден,
естествено
със сода от лъскав сифон,
пуши „Валдорф Астория“,
мирише на кръв и мисли,
че пише история.
Червен терор
смесва се с белия.
Става розов
небосводът над Витоша.
Месец май е,
но не този май,
който трябва да бъде
септември.
Станах облак дъждовен
и имам сили
да бъда
обилен дъжд –
вода, танцуваща
по тротоарите,
която ще измие
стъклото
черно бяло зелено
на окото ми...

Въгленът не ни обожествява.
Бистрата вода не ни измива...
Влизам в мисълта благочестива,
сякаш се разхождам по жарави.
В платото на мрачните копнежи
сенките са плътни и скъсени,
а недосегаеми антени
в своите елипсовидни мрежи
тайнствени послания приемат,
разшифроват кодове прикрити
с търпеливостта на сталагмити,
разрешават сложната дилема,
сведена до прости постулати:
от света неумопостигаем
наследили сме живот назаем,
който в бездната ще ни запрати.

ЕКТЕНИЯ

Вечерня е... Отецеството мръква
и плъзват сенки сюрреалистични.
В средновековна манастирска църква
великата ектения с различни
протяжни интонации поглъща
горнилото на битието... Точно
тогава вярата е най-могъща
сред времето безсмъртно и безсрочно.

Какво сме? Само някаква възможност
със звуци да опишем суетата
и възвисим до словото тревожно
пътеките към бъдеща разплата,
или сме следствие от яснолюк
пророчество с искрица проясена,
или пък само незапомнен миг от
ектенията неприкосновена?

Отецеството мръква и става
под сюрреалистичната си тога
полуобразяема представа
за смътното присъствие на Бога.

НЕИЗБЕЖНОСТ

Докато има майка, човекът е дете.
Събира светла лайка, илюзии плете...
Когато тя потъне в космичните тъмни,
човекът и насян е самотен, и сами
потеглят часовете,
обвити в смътен страх.
Без нищо да му свети,
без да е сторил грях
към никого,
той става по-тих и по-унил.
Скръбта го обладава,
ала не се е скрил.
Опитва се изправен
и весел да върви.
До вчера богоравен,
днес – рамене превил,
той вече по-прилежен е,
по-благочестив...
До она неизбежен миг
да не бъде жив.

Из книгата “3 по 23”, Боян Ангелов,
Изд. “Български писател”, 2025 г.

Янислав Янков

ИЗХВЪРЛЯНЕ НА ДУМИ

Така е късно да удавя
небето си с коняк и вино.
Крака, ръце, глава и всичко
от много път е изхабено.

Захвърлен до самотен въгъл
на тъмния гараж – живота,
се мъча с фарове да видя
миражите си зад стените.

Но фаровете ми са слепи.
Непробиваем склон е мракът.
Замръзнали са буталата,
ръжда дълбока ги прояжда.

От празните купета само
се плезят избелили снимки,
където болните старици
израят с кукли и маниста.

Каква тъга за свят отминал,
за шапки със цветя и птици,
с бастуни от дърво за флейти
и за интимни чекмеджета!

Момичето с акордеона
е майка ми, а мен ме няма.
Ще минат седем тъжни зими
да видят снимка с мен и мама.

Но думата за друго беше –
за виното и за тъгата,
за старите коли в гаража
и за изхвърляните думи...

ПРОЗОРЕЦ

Надалеч роден, сънувам често
на прибож старите лаперни,
кръчмите от дявола по-черни,
вятърът – наваяващ неизвестност.

Пръстите, които пооткрехват
мокрия прозорец на небето,
с пламъци чертаят хоризонта,
за да видя на морето края.

Бавните часовници от вятър
мелят на удавниците хляба.
Нрави ми се... всичко да им кажа,
но на нясък думите ми стават.

Всяка нощ вратата блъска някой.
Иска и съня ми да отвори.
Търся между амфори и книги
мрежите, с които да го хвана.

В мрежите ми уловени скачат
стихове, деца и морни птици.
Скните удавници възкръсват
с дрехи от пера, с очи дъждовни.

Аз ли го измислих този пъкъл?
Хитро той ме маме с мед и вино
Себе си в цигулка да превърна,
за да бъда светъл и прозрачен.

За да мога с вятъра да тичам,
докато душата ми отплува.
За море отчаяно тъгувам,
както се тъгува за момиче.

ИЗМОЛЕНО СТИХОТВОРЕНИЕ

Вижте тези огнени минзухари,
тези страхове позлатени, вижте,
клетките зимни омагьосани в гари
и зеленото в коловоза огнище.

Облаци горе разпъват платната
на огромни флотилии – пляскаят.
Южният вятър реве стократно,
впръгнал се в златна каляска.

Всичките живи цигулки опъват
лъкове – стрелят сонати.
Пада ранени и бавно потъват
мисли до болка познати.

Малко ни трябва по чашка заблуда
да си пишем след дългата зима.
Просто е пролет, просто е чудо,
че под зелените стрехи ни има.

ПЛОЩАДЪТ

До мене е седнал палачът.
В тревите децата ми плачат –
Защото по воля висока
не съм си доучил урока.

Надиплен на няколко реда
народът се блъска да гледа.
По стълбите дяволът тича –
разнася боза и крави.

Китарата се чува... Така е,
когато глава се отсича.

Народът търпение няма
да скоча в бездънната яма.
Щастлив е и весел, макар че
живее живот неудачен –
не е на дръвника ми качен,
не се е на вятъра харчил.

... Палачът ръцете си бърше.
Каквото било е, то свърши.
За хлябец народът мой страда,
но празна тава е площадът.

СЕНКИ

Аз не познавам вече този свят.
Любимите неща са малко вече.
И на монети дребни съм обречен
С леглото празно и с трохиите хляб.

Часовникът ме смита ден след ден.
Отдавна беше – моите връстници
потънаха в живота, страници птици...
Но аз не питам никого за мен.

И разговарям в себе си сега.
И слънцето ми става брат единствен.
Стоя си върху масата разлистен –
мухите дребни само ме четат.

С дървото разговарям само аз,
с дъжда студен и есенния вятър.
И знаци пиша, без да ги изпратя,
защото губя към живота страст.

Зелената ми шапка пожълтя.
И слънцето се държи със всяка сила.
Над мен земята се е наклонила
с тревожни сенки на цветя.

ИНДИАНЕЦЪТ, КОЙТО МИ ИЗПИ ДИНЯТА

КристинаБожановаДА СТИГНЕШ
ТОЧКАТА

На Маргарита С.

Светът е място за живеене. Дори и разкривената усмивка на рисуваната клоун го прави весел... А човекът е само форма на придвижване – от Точката на Чудото до Точката на Мъдростта.

Пресича пътища въздушни, но все не е доволен, преследва вятъра, не спира, до себе си се доближава...

И в миг застива в изненада – учудено последващ образ във огледалото кристално – едва познаваш ти девойката, която блясаше от зрешките. На себе си говориш гласно – къде съдбата ме заприга? Каква е на живота Тайната?

Светът е място за живеене. Човекът – форма на придвижване...

ПОЕТЪТ-ДОБРЯК

„Аз чувам в тебе песента на слави и на чулузга.“
Константин-Сивелин Иванов

Кой си спомня за бай Сивелин? За добряка, помъкнал кашони, и добавил към името си „Константин“, за да звучи по-благородно... Той живееше сам и събираше вещи, от които на другите бе досадно... Беше нежно сърцето му, а животът – със клеци му изпъгнато немощната женителна сила... И сега вече никой не го споменава, даже гроба му никой не знае къде е... Ех, учителю стар, потънал в забрава – кой си спомня за ланиния снаг?

А славетял пее ли, пее...

ДЪЖД

Дъждът повтаря – ти си моя, недей на друг да обещаващ от ласките си. Ще се върна – тогава няма да прощавам. Не се учудих. От небето валат сълзите на любимия. С очите на звездите гледа, със вятъра той ме прегръща. Не мога днес да проумея, но някой ден и аз самата ще стана дъжд. Отгоре дава ми че смееш!

РАВНОСМЕТКА

Хей, животе! Всъщем все началото бях едно възхитено мъниче. И учудена, искрено вярвах, че ще бъдеш към мене различен... Първо бавно добините пълеха, научавах съдбовни уроци. След това със забързани стъпки ме погоних. Заехри въртопи... И мицини преди да потъна, ми подхвърли спасителен пояс. На брега се изправях. На съпне. Бях спасена. За кратко... На косям.

Ех, животе, въртиш колелото - трите мои деца като птички отлетяха далеч и високо, и останах сама като всички. Е, животе, да кажа ли вече: не, за дните си не съжалявам! Мятан старото сино елече, че ме мамн пътят все още... И на всички прощавам!

Петър Марчев

Индианецът беше гадно копеле. Поне такова беше навремето мнението на всички жители от Града на мушкатата, с изключение на майката на Индианеца и на пациентите от Психиатричното отделение на местната болница, които живееха в някакви други паралелни вселени и поради тази причина не бяха се срещали с него.

А ето как Providenieto среща мен с Индианеца. Беше лятна вечер, с бай Тотко крачехме лежерно по улиците на града, обикчвайки с бомбастични суперлативи любимите си филми, с мъглявото намерение да изпием някъде по нещо. И ето ни в Мушкатарума. Тук, на парковата алея ни се изпречват две пишемета с блеснали от погълнатия алкохол фарове.

– Я, това трябва да са Фелини и Антониони! – подхвърля незлобливо единият по наш адрес. Очевидно познава Тотко, защото аз го виждам за пръв път.

Но другият се изпнева по кофти начин и аз го хващам за рамото, с намерението да му дам урок по добри обноски. Ето, това копеле беше Индианецът. Обаче, след намесата на благия бай Тотко, преглъщам неприязнеността си и даже завършваме вечерта заедно, в някаква таванската стая...

По онова време Николай беше обикновен бачкатор в местната оръжейница и беше написал две читави стихотворения, като едното от тях бе публикувано в заводската термипразка. След тази инициация, ако си позволим да използваме окултна терминология, Индианецът бе решил в себе си, че е поет. Сега оставахе да убеди в това и обществото. Как стават тези неща? Най-естественият начин е с много пиене и шумни скандали, плюс скиторене на стоп с разни хипита, родно производство. Даже бе станал известен сред тогавашната сох-хипария с произвигето „Железният стълб“. Беше се развел, тъй като семейството му пречеше на пиенето, пардон – на извята на поетичната му дарба...

Но основният талант на Индианеца бе такъв: той притежаваше абсолютния инстинкт на хищник – усещаше кога другите са най-слаби, най-уязвими и тогава нападаше. Предимно вербално. Защото небещерстов играч и избягваше челни юмручни сблъсъци с опоненти.

Другата му, определено свърх-естествена, дарба бе да подушва къде има какъв купон. Достатъчно бе някой от купоняващите непредпазливо да произнесе думичката „Индианеца“ и той цъфваше с триумфален вълн на партито само няколко минути по-късно. И се налагаше пиенето да се дели с още едно, дълбоко при това, гърло. Как го правеше, не знам. Вероятно черпеше информация от Астрала или от Акашовите записи, което май е едно и също, доколкото се ориентирам в езотеричната терминология... Във всеки случай, когато се срещаше стари съзаклятници и поемахме инстинктивно към най-близката кръчма или терен, задължително правехме уговорката: „И, да се разберем предварително – никакво споменаване името на Ония!“ Естествено, винаги се намираше някой по-разсеян, който си позволяваше да зададе тъпня въпрос: „Шо бе, кой е тоя Ония?“ Тогавя някой вещь му обясняваше на пилешки език:

– Пе-и-и-пе-ди-пе-а-пе-не-пе-ца!!!

Окей, мисля, че това предислове е достатъчно, за да ви разкажа основната част от историята. Беше август 1990 и аз, като писател на свободна практика, си броях стотинките. Но на Женския пазар не устоях на изкушението и с последните си пари купих една огромна, 10-килограмова хармандийска диня. И я понесох пред корема си с озарено

лице, със сладостно предчувствие за предстоящото шастие, подобно на бременна жена първеския в деветия месец.

По онова време дивият капитализъм се опитваше спонтанно да надигне глава и у нас. Като гъби след дъжд и похотливи желания след три коняка се множаха фирми и фирмички, еднолични търговци се прескачаха с дружества с ограничена отговорност на всеки ъгъл. А най-естествените фирмени офиси и производствени бази бяха гаражите. Москвичи, трабанти и жигулитя подсмърчаха отвън на студа, докато в техните гаражи сесвенодействаше. Един познат художник, който очевидно нямаше търпението да дочака славата, парите и любовниците на Пикасо, бе решил да се пусне в ресторантьорския бизнес. Речено – сторено. Един хладилник за напитки, няколко маси и просторният гараж се бе превърнал в актуалното сборище на местната бохема. Та, минавам аз край въпросното барче, величествено понесъл своето кръгло-сладостно съкровище. Без да поглеждам часовника си, знам, че е ракисно време. Не шеш ли – някой ми маха от масите, изпод слънчевите чадъри. Фокусирам поглед – Индианецът. Организъмът ми реагира първосигнално – с жегване под лъжичката. Първото ми желание е да отмина, но после си давам сметка, че с празните си джобове съм неизузив за изнудвания – нито мога да го почерия, нито да му дам пари в заем, както обикновено. Приближавам, като цялото ми същество излъчва хладна резервираност.

– Сядай тук! – Индианецът скача чевърсто, като издърпва два стола – един за мен и един за динята. – Какво ще пиеш? – Нямам пари... – застраховам се аз и подсъзнателно придърпам стола с динята по-близо до себе си.

Но в следващия момент чувам най-невероятното словосъчетание: „Аз черпя!“ Онемявам. А когато идвам на себе си, съм убеден, че съм свидетел на истинско чудо, съпоставимо едва ли не с чудесните събития в Кана Галилейска...

Гаврътваме по две чаши гроздова, Индианецът ми редитира новото си стихотворение – велико е, да му се не знае!... И в този момент Николай обявява край на чудото – парите му били свършили. Тъкмо е започнало да ни става хубаво, яхнали сме гребена на вълната, превърнали сме се в съвършените същества от своите най-смели мечти – Писатели и Поети, които със своите слова, като едни демиурзи, не - като вещи пластични хирурзи сме способни да променим озъбената грозна физиономия на Света и да го принудим да произвежда безкрайни количества от смисъл, съвършенство, доброта, любов и всеопрошение... В този момент аз вече не съм аз, а Рипарят на великодушното, готов съм да вървя с този, който ме принуди не една мила, а цели три, готов съм да дам на очарователната сервитюрка най-главозамайващия башиш, само за да се порадвам на отблясъците на шастнето, отразени в зелените й очи, готов съм да нахрая всички гладуващи с прясно изпечени хлябове и пилета на грил, да напоя всички жадни с еликсира на... И да се разберем предварително – никакво споменаване името на Ония!

Естествено, винаги се намираше някой по-разсеян, който си позволяваше да зададе тъпня въпрос: „Шо бе, кой е тоя Ония?“ Тогавя някой вещь му обясняваше на пилешки език:

– Пе-и-и-пе-ди-пе-а-пе-не-пе-ца!!!

Окей, мисля, че това предислове е достатъчно, за да ви разкажа основната част от историята. Беше август 1990 и аз, като писател на свободна практика, си броях стотинките. Но на Женския пазар не устоях на изкушението и с последните си пари купих една огромна, 10-килограмова хармандийска диня. И я понесох пред корема си с озарено

„Продават се мамо, белите манастири“ – с маниерите и придиханятия на един истински провинциален Робърт Плант, воглаве на ресторантската банда.

С две думи - погледът ми падна върху динята, която погрешно се чувстваше в абсолютна безопасност на съседния стол. Не се колебах твърде дълго – след кратък пазарлък с бармана, хармандийското чудо беше не просто заложено, а направо изтъргувано по най-първобитния начин, без участието на финикийски знаци в сделката. За съжаление, барманът беше абсолютна скръндза и оцени моето кръгло-сладко съкровище само на две големи и една малка, почти детска ракийка...

Мдааа, ето това бе Първото чудо, сторено от Индианеца Чудотворец, за което мога да свидетелствам като пряк участник. Тогавя Николай бе поразкъсал опаковката си на „гадно копеле“ и ми бе намигнал иззад нея. В смисъл - „Внимавай, нич, нещата невинаги са такива, каквито изглеждат“. Сега, не знам дали в резултат на тази небрежна разнивка Николай се вдъхнови да напише някакво стихотворение. Но, както виждате, аз съм способен да се вдъхновя от всичко, като доказателството е този разказ.

После издадохме първите си книги, а Индианецът се разведе и с втората си жена – лехарка от Пловдив с протестантско вероизповедание. А след няколко години той се разболя от рак на гърлото. Каза ми, че бил събрал стихове за нова книга. Прочетох ръкописа – силни мъжки стихове, писани на вододела между живота и смъртта. Поразяхах се из града и се оказа, че хората са добри и състрадателни същества: бързо събрахме нужната сума и издадохме стихосбирката... Между другото, тъй като се имах вече за „вътрешен човек“ в Църквата, опитах се да подкажа на Индианеца, че би било добре да се изповяда пред свещеник. Оказа се, че той вече го е направил. И това, поне за мен, бе Второто чудо на Николай.

В края на юни направихме премиерата на „Ризница от коприва“. Доведоха Индианеца. Беше изпит, брадаясал, страшен за гледане...

А на 1 юли Николай, известен сред хипарията и като Железният стълб, отпътува към вечния Джудай. След себе си остави 36 години земен живот, две силни стихосбирки и три деца. А също и спомена за ненапратичното чудо, преобразило едно „лошо момче“ в евангелска „нова твар“. Макар че малциня от Града на мушкатата осъзнаха какво се бе случило, как от грозната гъсеница се бе появила една небесна, райска пеперуда. А и откъде и как да разбереят!

Ето, с тази цел записах тази история – за да свидетелствам от първо лице, че чудото е възможно... И слава Богу!

Историята е от веселия романоид „Индианецът“, Изд. «Ерго», 2025.

К Ъ Щ А Т А

Мина Карагъзова

Къщата беше голяма, висока, с високи тавани. Имаше сутерен, два етажа и тавански етаж, пригоден за отглеждането на копринени буби. Прадядо ми - даскал Вълчо, който я беше построял в началото на двайсети век, се е славел с отглеждането на бубено семе по пастъров метод с преглед на бубите под микроскоп.

Сега таванът беше пълен с разни тайнствени неща и беше любимо място на децата. Те се криеха там и измисляха приказни игри с юнаци и чудовища.

В сутерена живееше под наем трима старци. Говореха, че са белогвардейци – офицери от армията на Врангел. Бяха над седемдесетгодишни. Единият от тях беше без ръка. Понитах дядо ми Атанас защо е така. И той се просълзи. Каза, че малко след Девети септември властите гледали на белогвардейците с не добро око. И единият от мъжете останал без работа. А нямал и петдесет години. Далече бил до пенсия. Тогавя дядо, който бил ръководител на каменната кариера близо до с. Клокотница, решил да го вземе на работа при себе си. Работата била тежка и опасна, работело се с взривове. (Аз изведнъж си спомних, че първото нещо, което прочетох, когато се научих да чета още на 5 години, беше налпист на многобройните навосъчени празни кутин в кухнята – „Детонаторни капсули“... Това ми звучеше тайнствено и страшно. Никого не питах...) Намало кандидат за тази работа. Дядо знаел, че този човек не е подходящ. Макар и офицер, той бил дворянин, с нежна душа и нежни пръсти, свирел на китара... И все пак го взел. Още първите дни станала злополука... Човекът останал жив след взрива, но ръката му не могли да спасят... Дядо се чувстваше виновен, макар, че следствието го беше изкарало невинен... Често се молеше да му бъде простен този грях...

Мъжете имаха странни навици. Вечер те се миеха и преобличаха в тежки черни костюми със странна кройка. Тогавя не знаех, че това са смокинги. Палеха свещи, слагаха бяла колосана покривка на масата. Понякога на трапезата им имаше само варени картофи. Но винаги имаше свещи и бяла покривка. На стената висеше китара. Но никой не посягаше към нея. След вечеря те често излизаха на двора сред люляците и пееха тъжни и красиви песни... „Как уопителни в России вечера...“

На първия етаж живееше моята престаряла прабаба Кича. Всички ѝ викаха Даскалицата. Била е гимназиална учителка в началото на века... Тя ходеше с воалетка. Веднъж я попитах защо има шапка и такова перденце на нея. Тя въздъхна, вдигна воалетката и показа сръбчаното си лице. После разбрах, че е била 99 годишна преди да умре. Не искам да се гледам такава стара... Не искам и хората да ме гледат такава... В стаята ѝ имаше снимка. Млада, красива жена, облечена по френска мода... Разбирах я още тогава. Макар и малка, аз все пак бях жена...

В другите стая на първия етаж живееше леля Маргарита. Красива, чернокоса, тъжна, с лют характер. Всички ѝ казваха Македонката. Имаше две деца. Забравяше им да ни играят с мен. Но ние не я слушахме... По-късно ми разказаха, че тя била жена на вуйчо Иван. Аз него почти не го помня. Чак след Десети ноември ми разказаха тяхната история... Прабаба Кича била забраняла да ни я разказват, за да не се озлобим. Вуйчо Иван е бил брат на баба ми Мина. Викали му Милонера. Ама не защото бил богат. Имал малко магазинче за галантерия. Ходел с бели костюми, които си бил донесъл от гурбета във Франция. Бил много елегантен. Не си харесал жена от Хасково. Довел леля Маргарита чак от Охридско. Местните бащи на момича за женене не го обикнали за това... По време на национализацията в 1947 година отказал да даде магазинчето си. И писал на свои приятели във Франция. Избухнал скандал. Не могли да го вкарят в затвора веднага. По-късно скалъпили обвинение и го пратили в Белеце. Там прекарал почти 14 години. В 1961 година го пуснали да си умре у дома. Бил с напреднала форма

Петър Иванчев

НАШАТА УЛИЦА

На моя другар от детството
Петър Попов

Виждаш ли някога ти във съня си нашата улица в село, където тичаше бос с паталонките къси, дни без умора понесъл в сърцето? Виждаш ли малка количка от тиква прашна вихрушка след теб да излита? Никде няма тъй скъпа реликва: тиква такава със бъзи набита.

Твоего корабче книжно пътува в голяо, разлял се като океана. С него конячето малко сънува а отпътува в страната мечтана. В летните, тихите нощи горещи бил си с чираци пастир на чердата, после със техните приказки смешни ти забавляваше вечер децата.

А възмъжали, в бригадата бяхме бързи и сръчни, за пример момчета и на проверките знаме държахме – първи сред първите в нашата чета. Няма я старата круша на двора, няма я портата кривалата стряха, дето се събирахме там на отмора, и тъй безгрижни ни дните летяха.

Няма ги вече най-близките мици, нашите баби така добродушни. Хората, дето със тях сме дружили, падали и като нас непослушни? Нашата улица днес не е съща, ала в съня ни таз детска дружина в дните отминали нея ни връща да ни напомни, че всичко отмина.

ТЪРГОВЦИ

Искам от сърце да ти предложа бизнес чуден, Настрадам Ходжа. Ще закупим буре със ракия и започнали те търговия. С тая прясна стока не тъй лоша ще си поделим хиляда гроша-казал Хитър Петър и решил, а пък Настрадам се съгласил. От винаря купили ракия и започнали те търговия. Но пък купувачът в лошо време дреме въщи, дявол да го вземе! А и от небето изведнъж рукова там проливен дъжд. Простудил се Ходжата тогаш. „Петре – казал той с песипнал глас-дай ракия, братко, да се сгрее. Насипи ми в ей туи старо канче, ще платя със черно гоголанче.“ Хитър Петър му ракия дал, после той пък страшно ожаднял за гоголанчето там пил, със което Ходжата платил. Тъй търгували си те и пили, бурето дорде го пресушили. А пък гоголанчето им там във кого останало, не знам. Зная само, че след две недели нашите пиячи изтрзтели.

на туберкулоза. Междувременно леля Маргарита е трябвало да отглежда сама децата си. Прабаба Кича я посъветвала да се откаже от сина ѝ с Държавен вестник. За да ѝ дадат работа. Защото я смятали за жена на народен враг. Какво им е било на душата на двете жени – майката и съпругата - те си знаят. Но оцелели. Всички. Сега си спомням, че по едно време в къщата дойде един много слаб, побелял човек, който непрекъснато кашляше... Пред стаята му имаше кофа с някаква миризлива течност. И чердже, напосно с нея. Преди да влязат при него хората слагаха маски на лицата си, потапаха си ръцете в кофата и си отъркяха краката в черджето. Сега разпознавам тази миризма. Било е хлорна вар, най-евтиният и достъпен дезинфектант.

На втория етаж живееше ние. Дядо, баба, мама, татко, нежененият ми чичо Данчо. При нас често идваха гости. Беше шумно. И често чувяхме виковете на леля Маргарита, която молеше за мънишко тишина... Но рядко ѝ обръщаха внимание. Китарите звъняха и песните огласяха нощите. Сега си мисля, че това е било жестоко, несъзнателно жестоко отношение. Преуморената, измъчена жена, която гледаше две деца и умиращ съпруг, имаше право на отпих. В оправдание на моето семейство ще кажа, че и то беше преживяло и преживяваше тежки изпитания. Дядо ми беше погребал мечтата си да стане

оперен певец. След седем години в оковите и пленнически лагер гласът му не беше вече същият. Баба ми след четвъртото раждане бе заболела. Бавно и постепенно се парализираще. Тялото ѝ отказваше. Събиранията с песни и танци бяха техният отдушник.

Една вечер леля Маргарита дойде при нас. Отново имяхме гости. Тя помоли от името на съпруга си всички да излезем на двора. Мъжете грабнаха китарите, жените – децата и всички излязоха. Белогвардейците бяха вече навън. Прабаба Кича беше излязла и се беше разположила на любимия си стол. Поглеждаше тревожно сина си Иван, който едва се търеше с помощта на жена си. Вуйчо Иван помоли всички да му попят. Започнаха мъжете от сутерена. С „Очи черные“... Този път мандолината и трите китари ги последваха. Руснаците пееха и плачеха. Песента се понесе над дворовете и съседите нанлязоха в топлата нощ... После продължиха с песни от мексикански и аржентински филми. Със стари градски песни, „Черни сълзи“... с Фадо.

В къщата се бяха се събрали все хора, смазани от живота – от войните, от революциите, от превратите. Бяха оцелели физически, но душепни им бяха смъртно ранени... Какво беше общото между белогвардейците, концлагериста вуйчо Иван, моя дядо, оцелял от холенрите лазарети и пленнически лагер... Бог беше пощадил живота им. На някои от тях беше дал дори деца, бъдеще. Беше им оставил песните. Те всички бяха победители...

Прабаба Кича беше протегнала към тях съсухрената си благославяща ръка. Отново беше пролет, отново люляците ухаеха в двора. Къщата беше отворила врати и прозорци, усмихваше се на своите обитатели.

И отново се носеше песен, като химн на победилния Живот.

Из подготовения за печат сборник-разкази със заглавие „Екстаз“.

Първолета Маджарска

Днес спаси ме от лудите, Господи!
Все по-много са. Все по-различни,
многолики и зли, с болни кодове
и красиви дори, но себични.
Днес спаси ме от лудите, Господи!
Дай ми сили да бъда щастлива,
да се вкопча във здравите дестове,
да живея на макс, без да посяя.

И да давам куп смет – все за сливи.

Гол съм охлюв, живота си влача
все нагоре, от Господ наказана,
да обичам дори и палача,
да ме бият, да не се пазя...
И пълзя с часовете полета,
впила нокти в плътта на небето,
драскам Господ по гозата пазва,
ще достигна дори и лицето,

искам отговор, искам утеха
и защо той ръката ми пусна?
Колко моли се, вярва човека
и икони целува със устни,
все го стагат съдечни окови
врагове и нелепи омрази,
търси вред неродени любови,
а намира жестоки прокази

И къде си в покоите, Боже,
и защо той ръката ми пусна?
Искам здраве, любов невъзможна
и в децата щастлива утеха!

Слице
от суха излияла светлина
ме гледа мама,
с ръце – молитвено прекръстени,
пред алтара на залеза.
Сама остана -
татко си отиде с гайдата,
поканен да посиви
на звездната трапеза.
Притихва често тя
пред неопята
на небесната икона,
приказва си
с Луната и звездите
и те единствено
молитвите ѝ тихи чуват.
Залезът прогори очите ѝ -
чете само
главните букви на живота
и чува единствено децата си.

Ръцете ѝ са корени,
в преръдка впити,
със сетни сили,
като за последно.
Самотна светлина
струи около мама.
Прилича на притихнала
сред спомени мадона.

И всяка вечер спира
пред небесната икона
и дълго търси татко
сред звездите...

БЕЛЕТРИСТИЧНИЯТ ОБРАЗ НА КОЛЮ ФИЧЕТО СПОРЕД РОМАНА НА СТЕФАН СТАНЧЕВ „МАЙСТОР КОЛЮ ФИЧЕТО“

225 г. от рождението му

Занимава се с дърводелство, дяла камъни, с резбарство, а и взема иглата при абаджите. Споделя с майка си долгерските неволи. При идването на пролетта заминават за Влашко, Добруджа или Тракия, та чак до Цариград. Чиракува и каквото спечели, пази го за майка си. Яде постно – боб, просеник. Така Колю Фичето възмъжава. С идването и пролетта заминават на гурбет из Романи, по Марина до Едирне чак. Нощем не върват, а спират да спят. Фичето се вълнува да види султан Селимовата джамия в Едирне. Построена е от майстор Манол. Когато е готова, султанът заповядва да затворят в нея майстор Манол, че да му заидат синака и той да умре. Така няма да построи другаде такава джамия, да стане нени курбан. Но майсторът си направил криле от дърво и полетял през отвор в джамията и така намерил смъртта си. На строежа в Едирне идва брашговският майстор Никола Троянов да види майстор Досю, който се е разболял. Тогава дава Никола на брашговския майстор да иде с него в Цариград. По пътя той успява да види моста на река Екерне, построен от майстор Павле. В този мост има място, където е вграден жената на майстор Павле. Тук авторът използва мотивът за вграждането на жив човек.

Никола преживява истински шок в Цариград. В този истински мегаполис той се диви на много неща. Вижда хора от различни народности, лакомства по пазарите, забележителности като синята църква „Св.София“, двореца Долма баче и още много други. Авторът казва за него, че като една пчела събира много мед. Иначе ежедневието му е все така сиянишко. През зимата на 1823г. през месец юли гостува на брашговския майстор.

Ст.Станчев използва в романа си и дрянковски предания за майстора. Такива са главите „Гнездо и рожба“, „Сарашко лято“, „Сбъдновението“. В тях се преплитат легендарното и достоверното. В главата „Гнездо и рожба“ е предадена венчавката на Колю Фичето с Марина. Това става, защото се носи мълвата, че ще се случи „съсклек“ – т.е. насилствено събиране на неженени момичи за войници в турската армия. Това не се случва, но много ергени минават под венчило. Наскоро Марина му ражда първия му син, кръстен на баша му. Колю Фичето обикаля из България да строи, напусна Дряново, който му става тесен и заминава със семейството си за Търново. Преди това построява моста в Дряново. През есента на 1830г. е вече в Търново. Среща се с неговия приятел Иван Копкача, който му помага в началото. Дели работата си с него. Търново е голям град с много занаятчии. Фичето строи, прави черчевата, иконостаси, запознава се с Велчо Джамджията, който му разказва какво се готви. По това време построява моста на река Веселина. В Плаковския манастир отец Сергей го посвещава в съзакланието „За свобода, за България“. Уви, българите не успяват! Намира се предател – хаджи Юрдан. Всички са обесени.

В главата „Начално стъпало“ авторът разказва как героят му е извикан от майстор Иван Давлата, който е болен и му възлага да довърши църквата „Св.Никола“. Колю Фичето се справя със задачата и проявява майсторство в строежа и вътрешната уредба на храма. Тържествено е откриването на църквата от владиката Иларион Критски. Дошли са жителите от цяла Вароша облечени тържествено. След откриването в стаята на ложата Колю Фичето получава и майсторска степен и му описват майсторска престилка за работата му по църквата. Същата година – 1836, жена му Марина ражда син – четвъртият си дете и го кръщават в църквата Никола, на името на светеца, да се знае кога на баша му е препасана майсторска престилка. По

това време във Влашко върлува чумата, тя прескача и в България. От нея умира отец Зотик в Преображенския манастир, изпратен с мъка и почести от хората. През тези години Колю Фичето преустройва църквата в Килифаревския манастир. Майсторството му укрепва и става прочут майстор. През 1844г. построява църквата „Рождество Богородично“ в Търново. Авторът описва подробно сградата на църквата. Идват да я видят и Рачо Казанджията и сина му Петко. А в кондиката на църквата е записано, че я построи „архитект Колю Фиче“. В тази глава се обръща внимание и на семейството на майстора. На него му е мъчно, че синовете му ги влече книгата и терзийството, а не строителството. През следващите 4 – 5 години построява църква в с.Присово, в Лясковец, в Горна Ориховица, възобновява манастирската „Света Троица“, захваща на Баждарлък мазата на хаджи Минчо и къщата на хаджи Николчо Коюв. Къщата на хаджи Николчо го прави прочут сред търновци. На едно тясно и забутано място той построява къща на три ката. Отпреди слага талисман на собственика и хората я наричат „къщата с маймунката“.

Следващия му градеж е църквата „Св. Никола“ в Дряново, изградена също с много майсторство.

В Преображенския манастир са запознава със Захари Зограф, който изографисва „Колелото на живота“.

В няколко глави Ст.Станчев ни запознава с това какви идеи изповядва К.Фичето. Изводът е, че той е родолюбец и държи на българските интереси. Дава своята лепта за това с майсторството си. През това време построява и моста на река Росица край Севлиево. Характерна черта на майстора е, че от едно място на друго ходи винаги пеша. Когато се връща от Севлиево в Търново, той се замисля, че и строителството се подчинява на природните закони.

В главата „Белият кораб“ е разказано за построяването на хана на хаджи Николи и за постигнатото майсторство там. Ханът е построен през 1859г. През следващите 3 – 4 години строи в Преображенския манастир.

През 1865г. отново пеша К.Фичето заминава за Русе. Там показва на Мехмед паша макет за моста при град Бяла.Ще го построи за 700000 гроша. Казва на пашата: „Паша ехърли, думата ми е хвърлен камък, а не пиле хвърляло. Ако не сторя моста по терка си и за седемстотин хиляди гроша, главата ми вземи, залагам я.“ 3 К.Фичето строи едновременно и моста, и църквата в Свищов. Той е не само майстор, но и добър организатор. Събира майстори и калфи от много градове на страната.

Специално място заема и строежът на църквата „Света Троица“ в Свищов. К.Фичето я построява, а Николай Павлович зографисва. В разговор между двамата в дома на Павлович се разбира, че двамата схващат изкуството като начин да се устоява на века ни. „Тя не залож и ти главата си за друго на Митхад българояд? Мъдро си го сторил, с гордост, каквато показал на папата едно време чудотворният италиански живописец Микеланджело.“ Църквата е открита тържествено от цялото население на Свищов.

Тържествено е откриването и на моста в гр.Бяла. Сам Митхад паша идва от гр.Русе. Доволен е от работата на майстора и си мисли „дано и аз се прочуя, че му възложих този строеж и стана по мое време“. На откриването народа се весели и присъстват и българци, и турци.

На другата година отива в Соколския манастир, където се е разбрал с игумена да

построи поменна чешма. За нея взема камък от скалата, където капитан Дядо Никола е развял знамето, от който Галиб паша заръчал да хвърлят обесените момчета. Този свят камък ще освети и чешмата, мисли К.Фичето. Чешмата е с осем чучура, колкото са и загиналите въстаници. Тук се среща и с отец Матей Преображенски. Той му разказва за делата си и отново отбелязва, че с майсторството си той подпомага идването на свободата.

В главата „Мъка и радост“ авторът ни отвежда на гости на децата на К.Фичето. На тази сбирка се пее песента „Къде си вярна, ти любов народна?“

В главата „И вешината е буна“ се проследява изграждането едновременно на три големи строежа на К.Фичето. Това са църквата „Константи и Елена“ в Търново, моста в гр.Ловеч и Конака в Търново. За църквата парите са събрани от снорианите – всеки дава според кесията си. Построена е на тясно място, но по красотата е ненадмината. Тържествено е открита на 7.X.1873г. На откриването присъства и хаджи Николи. На първомайстора се придава трон номер тридесети. Фичето се обръща към настоятелите с думите: „Всичко сторих според умението си и с махленска помощ, трудолюбие и безкористно. Искам да откъснете от моята плата хилядо гроша за школото в Кошарската махала.“ На откриването идва и владиката Иларион Макариополски. Той благославя народа с думите „Веселете се сърца български“. Тържествено е откриването и на Конака. И там майсторството на Фичето е голямо.

В главата „Сбъдването“ авторът описва идването на ген.Гурко в Търново. Населението го посреща тържествено – с цветя, пити хляб и т.л. Ген.Гурко поздравява Колю Фичето за неговото майсторство. Ето и думите му: „Я счастлив познакомя се с вами, замечательный архитектор. Вие – преведжало, му Танаков – удивихи нашия император с църквата в Свищов, на която той ще дари шест камбани, а мостът ви при Бяла е великолепно солидно творение, сам генерал-инженер Тотлебен го премина с тежката артилерия на Стародубския полк. От него имам приказание да ви предам възхищението му. Разкравчен, потен, гръмогласен, той омагьосваше туристите. Гледам, един ден няколко мъже се превиват от смях край него. Ръкомахаха артистично и пак решеше някаква история. Заслушах се:

– Абе, организирани конкуре за спасители в чужбина. Решили да изберат един – много добър плувец, но не знаел чужди езици. Попитали го при опасно море как ще изкара хората от водата. Пък той се изпъх и казал: „Заставам на брега, започвам да махам с ръце и да викам „КОМ ХИЪ“ („КОМ HERE!“ КОМ ХИЪ“ . Спогледала се комисията, усмихнала си и задада отново въпрос как ще ги вкара обратно в морето като мене възмъненето. „Пак така, – отговорил кандидатът. – Влизам до шамандурата, махам с ръце и викам „КОМ ХИЪ“...“ Вий нали знаете – значи „делате тук!“ – поясни за всеки случай майтанчиата на публиката си..

Уникален бе Спас. Атракциията на плажа. Нямаше как да не го запомниш. Така се случи, че две-три лета подред все на тоя курорт ходехме. Още щом стъпех на плажа започвах да се оглеждам за Спас. Той винаги беше там – на пост! Има такива хора – не са ти близки, а имаш нужда от тях. Беше като че ли парченце от пъзела, което правеше почивката ми пълноценна. Дъщерята взе пронищо да ме поднася за него. Даже купици със зетя играчка-спасител, зеленици й един мустак и ми я подариха за рождения ден. Както се казва – майтап да става! Мъжът ми пък беше спокоен щом Спас е на плажа и изобщо не излизаше от стаята. Знаеше,

Радка Пенчева

СПАС

Нарекох го Спас. Не знаех името му. Беше спасител на малък плаж по южното Черноморие. Ама вие такъв спасител не сте виждали... Може би имаше към 55-60 години, но със сигурност тежеше не по-малко от 120 кила. Почти среден на ръст, набит, с огромно шкембе. Вървеше като булдог по плажа и веднага се набиваше на очи. На пръв поглед, ако не беше униформата, нямаше как да предположиш, че този човек ще спасява хора. Още по-уникална беше физиономията му. От голото теме се спускаха до гърба прошарени къдрици, навити на масурчета. Мустакът му се къдреше надолу като две мисли опашки и опираше до брадата, оформена като катинарче. Засмееше ли се – лъсваха два реда бели зъби и пъстрите му очи пръскаха топли искрици. Целият грейваше и нямаше как да не се усмихнеш като го погледнеш.

Спас имаше колега на поста, имаше и други спасители на плажа, но само той си вършеше съзнателно работата. Пръв идваше и последен си тръгваше. По цял ден сновеше по брега и нищо не убягваше от зоркия му поглед. При най-малкото нарушение се разнасяше звукът на свирката. А често се чуваше и мегафонът: – Госпожата с дюшека да се върне към брега! Господиन्ह! Младешките да не доближават скалите! Имах чувството, че съм в пансион със строг надзирател. Виждаше се, че човекът влага сърце и душа в задълженията си. Обясняваше на по-възрастните как да се охлаждат преди влизане в морето, учеше децата да плуват, даваше съвети.

Голямо сърце имаше Спас. И чувство за хумор. Разказваше разни истории и видове. Край него винаги се събираха хора, а смехът му се носеше по целия плаж. Аз избирах чадър близо до неговия пост и бях жив свидетел на изплъненията му. Разкравчен, потен, гръмогласен, той омагьосваше туристите. Гледам, един ден няколко мъже се превиват от смях край него. Ръкомахаха артистично и пак решеше някаква история. Заслушах се:

– Абе, организирани конкуре за спасители в чужбина. Решили да изберат един – много добър плувец, но не знаел чужди езици. Попитали го при опасно море как ще изкара хората от водата. Пък той се изпъх и казал: „Заставам на брега, започвам да махам с ръце и да викам „КОМ ХИЪ“ („КОМ HERE!“ КОМ ХИЪ“ . Спогледала се комисията, усмихнала си и задада отново въпрос как ще ги вкара обратно в морето като мене възмъненето. „Пак така, – отговорил кандидатът. – Влизам до шамандурата, махам с ръце и викам „КОМ ХИЪ“...“ Вий нали знаете – значи „делате тук!“ – поясни за всеки случай майтанчиата на публиката си..

Уникален бе Спас. Атракциията на плажа. Нямаше как да не го запомниш. Така се случи, че две-три лета подред все на тоя курорт ходехме. Още щом стъпех на плажа започвах да се оглеждам за Спас. Той винаги беше там – на пост! Има такива хора – не са ти близки, а имаш нужда от тях. Беше като че ли парченце от пъзела, което правеше почивката ми пълноценна. Дъщерята взе пронищо да ме поднася за него. Даже купици със зетя играчка-спасител, зеленици й един мустак и ми я подариха за рождения ден. Както се казва – майтап да става! Мъжът ми пък беше спокоен щом Спас е на плажа и изобщо не излизаше от стаята. Знаеше,

пост. А Спас ми се радваше като на стара позната. Беше щедър в приказките си: – Вече 20-та година съм тук, госпожо. Обичам тоя плаж. Само веднъж ме изпатиха другале, но сърцето ми все ме теглеше насам. Сякаш пъпът ми е хвърлен тук. – искрено споделяше чудакът, подърпвайки мишия си мустак.

Спас бил балканджия, но от дете обичал морето и мечтал за него. Оказа се учител по литература, което обясняваше словоохотливостта и сладкостта му. Като говореше всяко мускулче на лицето допълваше думите. А очите му вечно се смееха. Гледаш го, слушаш го – и хем те извива на смях, хем усещаш уважение към тоя човек. Неповторим образ!

Така станахме приятели. Даже снимки си направихме на прощаване. Снимки за чудо и приказ!!! Спас изпъчен, ухилен, с навирено шкембе ме държи през кръста, а аз стърча над него и се кипря като голеница на слъда. Дъщеря ми ме заплаши, че ако не слушам, ще ги пусне във Фейсбук...

През следващите две години животът ни отвя по други плажове и морета. Но уютът и чудесните спомени за това кътче на Черноморието отново ни доведоха тук. Още с пристигането си се втурнах към брега да се изкъпя. И разбира се – да видя Спас. Спас обаче го нямаше. Нямаше го и на втория, и на третия ден. Разни други спасители се мотаеха край поста, но моят човек не се виждаше. Реших да попитам за него. Ами като не му знаех името?! Приблжих се до младо спасителче и започнах да обяснявам. Момчето ме гледаше учудено и незнаещо вдигане рамене.

На следващия ден, като си лежах на шезлонга, при мен дойде по-възрастен спасител.

– Питали сте за Христо?! – заговори ме той.

Аз го погледнах с недоумение: – Какъв Христо? – Мой колега. Беше спасител тука. – обясни мъжът.

И тогава включих: – А, да! Бяхме приятели, а не го виждам. Знам, че животът му беше свързан с тоя плаж...

– Няма го вече Христо. Странни неща се случиха с него. И лоши. И хубави. И заразкава:

– Беше около Илинден миналата година. Морето се съдреше. Имаше вълнение към 3-4 бала. Някаква луда англичанка влиза да плува и започва да се дави. Хвърля се Христо да я спасява. Голяма борба! Успява да я извлече на брега, но на пияска рухват и двамата. Тя – полуудавена. Той – в безсъзнание. Крат гл спешно в болницата. Нея я спасяват, нищо й няма. Но нашият човек е с масивен инфаркт.

Сърцето ми се сви. Изтръпнала, попитах с пресъхнало гърло:

– Да не е починал???

– Не! Спасиха го. – отговори спасителят. – Дълго време лежа по болничните. После му дадоха документ за инвалидност и го пратиха да си седи въкъщи. Никога нямаше да е вече спасител.

– Боже, Господи! – промълвях аз.

– А колегата му потънал в спомени:

– Големи приятели бяхме. Липсваше ми и често се чувствах. Припомнях му разни майтапи, исках да го ободря. Беше му много тежко. Не виждаше живота си без морето... А и майка му почина. Остана сам като куче. И тогава стана чудото...

– Какво чудо? – прекъснах го с глупавата надежда, че се е оправил.

Мъжът седна на шезлонга

до мен, запали цигара и продължи. Виждаше се, че му е хубаво да си спомня за Спас:

– Тая англичанка голям човек се оказа. Решила да издир Ицето и лично да му благодари, че й е спасил живота. Разбра какво му се е случило и нали била бъкана с пари – хваща самолета и идва в България. Така един ден цъфна в дома му.

Хлъцнах от изненада. Слушах запянала, все едно ми разказваха приказка. И аз запалих цигара и измъкнах:

– А после?

Доволен, че ме е впечатлил, събседникът ми продължи да разказва невероятната история:

– После, после... Никой не знае какво е станало. И Ицо не ми се е обаждал. Разбрах, че са се оженили и мадамата е за мъжката на Канарите. Имала там къща. За да се реши Христо – значи любов ще е пламнала. Стар ерген беше, ама се даде най-накрая. А и пак ще е край морето! Е, друго море, но пак море... Сега него ще го спасяват! – приключи колегата ми и стана:

– Това е, мадам! Голям майтанчия е животът! Приятен плаж! – махна той с ръка и се отдалечи.

Стоях онемяла, загледала в морето. Плажът без Спас не беше същият. Дано да е добре! Може би има компенсация в тоя живот. Може би там горе някой пренарежда картите... Може би!!! И изведнъж ми мина през ума – как ли се разбираш двамата?! Спас не знаеше английски... Лека усмивка заигра по устните ми. Навярно за любовта е достатъчно едно „COM HERE!“.

Живка Барова

Пламен

Анакиев

ФАТАЛЕН ДЕЛИРИУМ

След див пир в небесния замък, подевен от демон твстив, Бог изплю философския камък и с него зароби Сизиф.

НАШАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

Усетят ли рушветата, хич не се ослущват – фес и бомбета веднага се сдушват.

И младият чиновник нямаше да е вече спасител. със стария разбойник отлично работи.

Персони се сменят и закон след закон – погрява ли да сменят кокошката за кон!

ОГЛЕДАЛЦЕ, МОЛЯ ТЕ, КАЖИ, VIII

Къде изчезват мислещите единици? Пропадат във партийните редакции. Или жертва са на зли езици.

ГРАОВСКА ПРОКОПИЯ

Що сакате, бре, мина на сушата здро. Удави се водната криза при Резизоро. С изпуснати зювор Стубена перичани вода газят вече до колелата!

БЪЛГАРСКИ ВЪЗПЕВ

Свикнали сред първите отзад напред, най-сетне изведихме късмет. При ада за зелен сертификат до славим Бога, че сме най-отзад!

АКО Е БАНИЦА – ДА Е ПЕЧЕНА

Докато политиката се бистри в удавения от корупция парламент, по-добре президентът да поставя министри, отколкото депутатите – президент!

ХЕГЕМОНИ НАД ПАЗАРНИТЕ ЗАКОНИ

Производители сме на супер продукция. Ден из ден увеличаваме потреблението. Поставаме супер стандарт. По обем от... корупция на глава от населението изпреварваме най-челния свят!

НАЙ-СВЕЖИЯТ КАНДИДАТ-ДЕПУТАТ

Накрая и Шиши а новия си имидж блесна – без страх от журналистиката зорка. Значителна част от лицата си собственост телесна изглежда, прехвърлил е в офшорка.

БОГАТАШ

За права му не го корете, макар че не е цете. Бог така му откъщаваша – не му е дал да дава.

Пак ако Всевиния реши, а Той нивга не рещи – съвсем ще му приляга – и бой с просежка тояга.

АДРЕС: 6003 СТ.ЗАГОРА, УЛ. "ХР. БОТЕВ" 4

РЕДАКТОРИ: ЙОРДАН АТАНАСОВ (GSM 0888 790 135),
РУМЕН СТОЯНОВ, ИВАН БОЧЕВ, КРАСИМИРА БОЖАНОВА
ИЗДАТЕЛ: НЧ "ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ-1988"
E-mail: lit.glas@abv.bg Интернет страници: literaturenglas.com
ПЕЧАТ: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - СТАРА ЗАГОРА

НЕ СЕ ВРЪЩАТ И НЕ СЕ РЕДАКТИРАТ МАТЕРИАЛИ!
АБОНАМЕНТ - САМО В РЕДАКЦИЯТА

Исабел Марина (град Авилес, 1968 г.) е журналист и ръководи от 2019 г. списанието за поезия “Итака”, което се печата в Астурия и се разпространява в цяла Испания. Създател и водещ на програмата за интервюта „Поет на месеца“, провеждани в Асоциация «Културиак», Авилес чрез ежемесечни

срещи с видни поети. Автор е на стихосбирките “Желязо върху устните» (2016), “Пиано в снега” (1^о издание, 2018, 2^о разширено издание, 2022), “Дърво, което трепери” (2022), “Където винаги е ден” (2024). Участва заедно с поети и художници в изданието в памет на Хосе Йеро “Моето време без мен” (2022), в антологичните “Дисиденции”, (2023). “Прави стихове” 2018 и «Дъжд от думи», (2014), както и в сборника “Мина от думи” (2015). С девет стихотворения е представена в тома „Гласове на жени“, издаден през 2024 г. от Асоциация «Културиак». Книгата ѝ „Пиано в снега“ е обект на изчерпателно изследване от страна на филолога, професор Едуардо Кастаньо Родригес, публикувано през 2022 г. със заглавие «Научен анализ на книгата „Пиано в снега“ от Исабел Марина» (2022). Извадка от това изследване е включена във второто издание на книгата ѝ. Нейни стихове се публикуват в списанията “Тетрадки от дим”, “Анафора”, “Маремагнум”. “Арте”, “Поетри Стейшън”, “142 списание за култура”, “Зенда книги” и др. Редовен сътрудник е на списанията “Анафора” и “Кларин”. През 2017 г. участва в поетичните срещи в манастира Св. Валдедиос, а стиховете и са публикувани в книгата “Празничен обектив”.

Като журналист е била директор по комуникациите на университета «Карлос III» в Мадрид и през 1992-2010 г. е главен редактор на университетското списание. Личен съветник по въпросите на пресата на Грегорио Песес-Барба Мартинес, баща на испанската конституция.

Георги Н. Николов

Исабел Марина

ПОВТАРЯЙКИ

Преминаваме живота си
повтаряйки думи, музика, цветове.
Преминаваме живота си в игра
с тези занимания,
в очакване на крайната спирка.

Някои, като Филип Глас,
открито признават,
че тяхното изкуство се основава
на повтарящи се структури.
Други не смеят да кажат, че създават
с думи, с музика, с цветове,
вариации на все същите теми.

Всъщност всички се молят:
Молитвите винаги успокояват
въпреки че никой Бог не слуша.

ЖЕНА ПРЕД ОГЛЕДАЛОТО

Просто стой тук,
опитай се да се събудиш, ако е възможно,
и ако не, няма значение,
спи на брега
на твоите петдесет и пет години,
но разбери, вече се случи
по-голямата част от живота ти,
и това е неопровержимо.

Тогава целуна лицето в огледалото,
погали контурите му,
ти си тази, от която се опита да избягаш,
но стигна дотук,
и се оказва, че си красива,
че историята, която ти разказваха
беше само една лъжа,
проклета вълшебна приказка.

КОЕТО НЯМА ИМЕ

Помни: ти си това, което се лее,
което не успява да се изрече,
което пипнешком се търси,
което за миг се доавя
и веднага се губи отново.

Ти си това, което няма име,
това вътрешно безпокойство,
това желание да умреш,
за да не страдаш,
а също и неосъзнатата радост,
която кой да е ден те облива,
радостта да познаеш друг човек,
върховната привилегия.

Ти си това,
което не успяваш да наблюдаваш,
тази статуя на глинен пиедестал,
тази трагикомична кукла
която търси на кого да прилича,
и намира в страниците на други
спомен и утеха.

Си,
което няма име,
което е забягнало вече
към своето несъвършено небе.

Художник: Иван Боцев, Вечер

ХИМН НА СВОБОДАТА

Ние сме пластична материя
която се адаптира
към различните хронологии,
към степените светлина
която гледаме с измени,
невярващи очи.
Ние сме пазителите
на определени забравени тайни,
които не си признаваме дори
когато сме сами в къщи.

Дори времето да боли
и някои спомени да ни натъжават,
знаем колко много помагат
написаните редове,
знаем как ни защитават
от настъпващите карти на бурята,
как ни даряват прегръдката и разбирането
които животът не може да ни даде.

Знаем, че слънцето отваря
стените на нашия затвор
като някой отваря меда в пчелната пита
и през пискалката тече
радостта, тече и пее като птица
която е забравил клетката.

Ние знаем, че можем
да докоснем слънцето с пръсти
и да достигнем химна,
в стиховете съществува
цялата свобода възможна,
цялото щастие.

От испански: Живка Балтаджиева

Винисиус де Мораес

РЕЦЕПТА ЗА ЖЕНА

Много грозните да ме простят,
но красотата е съществена.
Необходимо е
във всичко да има нещичко от цвете,
нещичко от тани,
нещичко от висша кройка
във всичко това (или пък
жената да се обобществи елегантно в синьо,
както е в Китайската република).
Не са възможни средни положения. Трябва
всичко това да е красиво. Трябва изведнъж
на човек да му се стори, че вижда чапла, кацнала едва,
и едно лице понякога да придобива оня цвят,
който се улавя само в третата минута на зората.
Трябва всичко това да бъде, без да бъде, да се отразява
и пониква в погледите на мъжете.
Трябва, абсолютно е необходимо
всичко това да бъде неочаквано, красиво.

Едни затворени клепачи
трябва да напомнят стихотворение от Елюар и в едни ръце
човек да милва нещо и отвъд плътта - да ги докосва,
сякаш че са кехлибарен подиробед. О, нека да ви кажа -
тъй необходимо е жената, подобно венчелистче,
трепкащо пред птица,
да е красива или поне с лице, напомнящо за храм,
и да бъде лека като късче облак - но да бъде облак
с очи и задник. Задникът е много важен.
Очите, дума да не става,
нека гледат с някаква невинна злобност.
Една уста прохладна (никога обаче влажна) и подвижна, жива,
също тъй е повече и от желана.
Краката трябва да са слаби: нека костите разцъфват,
особено капачката, праметне ли се крак връз крак,
основата им - да е в прегръдката на талия подвижна.
Най-тежък е въпросът с ключиците -
една жена без апетитни ключици
е като река без мостове. Немислима е без загатването
на коремче, а непосредствено над него
жената нека се издига
като потир и гърдите ѝ да бъдат в стил
по-скоро гръко-римски, отколкото готически или бароков,
и да осветяват тъмнината
с мощност не по-малка от пет свеци.
И е абсолютно нужно черепът, гръбнакът
едва-едва да се съзират... и да съществува
едно голямо гръбно земевладение.

Членовете да завършват като стожери, но да имат
известна мускулна обемност
и да бъдат гладки, гладки като лист от цвете, и да са
покрити с мъх най-нежен,
свърхчувствителен към ласките в обратната посока.
За препоръчване - под мишницата една морава сладка
със собствено благоухание, едва доловимо
(почти без никакви аптекарски изделия).

Без съмнение за предпочитане е дълга шия,
та понякога да ни се струва,
че главата няма нищо общо с тялото,
а жената да не ни напомня

цвете някакво без тайнственост.
Нозете и ръцете трябва да са издържани в строга готика.
Кожата да бъде свежа, по ръцете, по гръба, лицето,
но вътрешности, гънки да са със температура
никога по-ниска от тридесет и седем градуса,
способни да ни причиняват
изгаряния първа степен. Очите, за предпочитане, да са
големи и с въртене поне тъй бавно като на земята
и да кацат винаги отвъд зида видим на страстта.
Жената, поначало, нека е висока

или пък, щом е ниска,
нека притежава умствената висота на върховете.
О, нека винаги жената оставя впечатление, че ако
затворим дори за миг очи, отворим ли ги пак,
тя вече няма да е там
със своята усмивка и интриги. Нека тя изниква - не да идва;
тръгне ли си - да не си отива;
и нека притежава някаква способност

отведнъж да онемява и ни кара
да пием жлъчката на нашите съмнения. О, главното е
тя никога да не изгубва, в какъвто и да бъде свят,
при никакви условия - безкрайната променливост на птица
и помилвана в самата своя същност
да се превръща във овалност,
без да губи изяществото си на птица;
и винаги от нея да избликва невъзможното ухание;
и винаги от нея да избликва опияняващият мед;
и винаги да пее песента нечути на своето горене;
и винаги да си остава вечна тацувачка на най-ефирното;
и в своето неоценимо съвършенство тя да представлява
най-красивото и съвършено нещо
в цялото необозримо сътворение.

От португалски: Румен Стоянов